

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Agro en
Natuur**

Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ez

Datum 17 november 2017

Betreft Stand van zaken van het onderzoek naar de gevolgen van het gebruik
van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden van agrarische
percelen

Ons kenmerk

DGAN-PAV / 17170340

Uw kenmerk

2017Z11492

Geachte Voorzitter,

Op 29 augustus 2017 heeft Nature een studie gepubliceerd over de gevolgen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden van agrarische percelen¹. Uw Kamer heeft naar aanleiding van deze studie het kabinet per brief (2017Z11942) verzocht hen te informeren over de stand van zaken van de acties over de gevolgen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden van agrarische percelen. Hierbij ontvangt u deze brief mede namens de minister voor Medische Zorg en Sport en de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat.

Studie in Nature

Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) heeft de studie die eind augustus in Nature is gepubliceerd beoordeeld. De studie wordt door het RIVM gezien als een degelijke studie. De studie is uitgevoerd in de Verenigde Staten (California; San Joaquin Valley). Het RIVM geeft aan dat de situatie in de Verenigde Staten niet vergelijkbaar is met de situatie in Europa en specifiek die in Nederland. Ook de Gezondheidsraad concludeerde al dat buitenlandse bevindingen niet direct naar de Nederlandse situatie zijn door te trekken. Hoe relevant deze gegevens zijn voor Nederland kan dan ook niet precies worden beantwoord. Ten eerste omdat de waarden voor gewasbeschermingsmiddelengebruik per vierkante mijl niet één op één te vergelijken zijn met Nederlandse waarden voor gebruik per hectare landbouwgrond. Dit omdat een gebied van een vierkante mijl (=259 hectare) rond een bewoner niet volledig uit landbouwgrond bestaat. Ten tweede zijn de gewassen in deze studie anders dan in de Nederlandse situatie. Het aantal kilogrammen dat wordt gebruikt kan daarom niet direct worden vertaald naar blootstelling. Ook de wijze van gebruik kan sterk verschillen, zo gelden in Nederland bepaalde eisen aan het verminderen van verwaaing van middelen (drift). Er is in de studie niet gerapporteerd welke actieve stoffen of middelen precies zijn gebruikt in de San Joaquin Valley. Ook zijn gebruikconcentraties van individuele middelen niet gerapporteerd.

¹ Agricultural pesticide use and adverse birth outcomes in the San Joaquin Valley of California.

<https://www.nature.com/articles/s41467-017-00349-2>

Uitvoering adviezen van de gezondheidsraad

In 2014 heeft de Gezondheidsraad een advies uitgebracht over de vraag of omwonenden van landbouwpercelen gezondheidsrisico's lopen door toepassing van gewasbeschermingsmiddelen (Kamerstuk 27858, nr. 230).

De Gezondheidsraad heeft geadviseerd om een onderzoek te doen naar de blootstelling van omwonenden. De conclusie was dat buitenlandse bevindingen weliswaar op mogelijke risico's wijzen, maar dat deze niet zo maar zijn door te trekken naar de Nederlandse situatie. Daarbij werd ook geoordeeld dat de onderzoeksresultaten uit eigen land dateren van enige tijd geleden. Het geadviseerde onderzoek heeft als doel actuele gegevens te verkrijgen over blootstelling in de Nederlandse situatie. Dit onderzoek bestaat uit intensieve praktijkmetingen over een meerjarige periode en is nog in uitvoering. Voor het onderzoek is gekozen voor de bollenteelt en in een latere fase voor de fruitteelt, aangezien hier relatief veel gebruik gemaakt wordt van gewasbeschermingsmiddelen, zodat er voldoende meetgegevens verzameld kunnen worden. Over de opzet van dit onderzoek bent u op 18 februari 2014 (Kamerstuk 27858 nr. 230) en op 18 mei 2015 geïnformeerd (Kamerstuk 27 858, nr. 311). Over de bevindingen zal naar verwachting eind 2018 worden gerapporteerd.

Alle gewasbeschermingsmiddelen worden vóór goedkeuring van de werkzame stof en vóór toelating in een lidstaat beoordeeld op risico's voor mens, dier en milieu. Een middel kan slechts worden toegelaten als er geen schadelijke effecten zijn voor mens en dier en geen onaanvaardbare effecten voor het milieu. In de risicobeoordeling van het aanvraagdossier wordt rekening gehouden met alle relevante groepen mensen die blootgesteld kunnen worden aan het middel bij gebruik, bewerking en consumptie. Dit betreft behalve degene die de middelen professioneel toepast ook omwonenden van landbouwgebieden en toevallige omstanders. De risicobeoordeling gaat uit van de meest kwetsbare groepen: kinderen en zwangeren. Daarnaast worden aspecten als reprotoxiciteit (schadelijk voor de voortplanting) en mutageniteit (schadelijk voor het erfelijk materiaal) beoordeeld.

In het advies van de Gezondheidsraad werd verwezen naar een nieuw gemeenschappelijk Europees model voor de beoordeling van de risico's voor, onder andere, omwonenden. Dit model is inmiddels ingevoerd en wordt door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) gehanteerd bij de beoordeling. Met dit model heeft het Ctgb ook een selectie van eerdere toelatingen beoordeeld en daaruit kon de conclusie worden getrokken dat het nieuwe model, ten opzichte van de oorspronkelijke beoordeling, geen nieuwe inzichten over bestaande middelen opleverde. De tot dan toe door Nederland gebruikte modellen bleken voldoende beschermend te zijn.

De Gezondheidsraad heeft geadviseerd om in afwachting van de resultaten van het geadviseerde onderzoek alvast maatregelen te nemen die de blootstelling kunnen verminderen. Samen met de sector werkt het kabinet aan de

verduurzaming van de landbouw, waaronder het meer toepassen van geïntegreerde gewasbescherming. Daardoor kan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nog verder verminderen. Driftarme spuittechnieken tegen verwaaiing van gewasbeschermingsmiddelen zijn, met het oog op bescherming van het oppervlaktewater, vastgelegd in het Activiteitenbesluit. Binnenkort wordt, via een wijziging van dit besluit, de verplichte driftreductie aangescherpt (van 50% naar minimaal 75%) en gaat deze gelden voor het hele perceel en ongeacht of het perceel grenst aan oppervlaktewater. Daarmee wordt ook verwacht dat de naleving van de voorschriften verbetert omdat de uitvoering handhaving vereenvoudigt. Zoals geadviseerd door de Gezondheidsraad is de klachtenstructuur om klachten over het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden verbeterd, hierover bent u op 6 juli 2017 geïnformeerd (Kamerstuk 28858, nr. 395).

Gezondheidsverkenning

Naast het onderzoek naar de blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen coördineert het RIVM een gezondheidsverkenning. Het doel van de verkenning is om na te gaan of een relatie kan worden gevonden tussen voorkomende gezondheidsproblemen, zoals geboortefwijkingen, en nabijheid van agrarische percelen. De verwachting is dat het RIVM in het voorjaar van 2018 rapporteert over deze verkenning.

Appreciatie

Het kabinet ziet nu geen reden om de toelatingsbeoordeling aan te passen als gevolg van de Amerikaanse studie die is gepubliceerd in Nature, omdat de resultaten niet direct zijn te vertalen naar de Nederlandse situatie. Daarnaast heeft het Ctgb met het meest recente vastgestelde Europese wetenschappelijke model de risico's voor omwonenden beoordeeld. Daaruit bleek dat toegelaten middelen volgens de door het Ctgb aangegeven gebruiksvoorschriften veilig kunnen worden gebruikt.

Het is de verwachting dat de resultaten uit het Nederlandse onderzoek naar de blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen en uit de gezondheidsverkenning samen richting geven aan een eventueel vervolgonderzoek in de Nederlandse situatie. Aan uw Kamer is gemeld (Kamerstuk 27858 nr. 230 en 27 858, nr. 311) dat in een volgende fase wordt gekeken naar fruitboomgaarden. Indien daar aanleiding toe is vanuit het lopende onderzoek kan de invulling van het vervolg anders zijn.

Tot slot vindt het kabinet het belangrijk dat gewasbeschermingsmiddelen veilig kunnen worden gebruikt. Bij de toelating van een middel volgt het Ctgb in zijn beoordeling van het aanvraagdossier Europees geharmoniseerde kaders en houdt de (wetenschappelijke) ontwikkelingen in de gaten. Voor beter inzicht in de praktijk laten we onderzoek doen in de Nederlandse situatie. Daarnaast volgen wij goed de internationale ontwikkelingen over de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen van omwonenden van agrarische percelen.

(w.g.) Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit